

362

Besluit van 23 juni 1992, houdende het Examenbesluit m.b.o.

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen, van 12 november 1991, nr. 91074059/3462, centrale directie Wetgeving en Juridische Zaken, gedaan mede namens Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij;

Gelet op de artikelen 29, vijfde lid, 29a, eerste lid, en 30 van de Wet op het voortgezet onderwijs (Stb. 1986, 552);

Gehoord de Onderwijsraad (adviezen van 10 oktober 1988, nr. OR2B/1313S en van 8 september 1989, nr. OR2B/1540S);

De Raad van State gehoord (advies van 25 maart 1992, nr. W05.91 0627);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen, van 19 juni 1992, nr. 92037683/3462, directie Wetgeving en Juridische Zaken, uitgebracht mede namens Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Inhoudsopgave

PARAGRAAF I. ALGEMENE BEPALINGEN

- Artikel 1. Begripsbepalingen
- Artikel 2. Toelating tot en indeling van het examen
- Artikel 3. Schoolexamen en centraal examen
- Artikel 4. Landelijke examencommissie
- Artikel 5. Onregelmatigheden

PARAGRAAF II. INHOUD VAN HET EXAMEN

- Artikel 6. Inhoud examen
- Artikel 7. Examenprogramma

PARAGRAAF III. REGELING VAN HET EXAMEN

- Artikel 8. Afnemen van het examen
- Artikel 9. Examenreglement en programma van toetsing en afsluiting
- Artikel 10. Gecommitteerden
- Artikel 11. Deskundigen

- Artikel 12. Geheimhouding
- Artikel 13. Niet op voorgeschreven wijze afgelegd examen

PARAGRAAF IV. CENTRAAL EXAMEN

- Artikel 14. Afnemen centraal examen
- Artikel 15. Aantallen kandidaten centraal examen
- Artikel 16. Regels omtrent het centraal examen
- Artikel 17. Beoordeling centraal examen
- Artikel 18. Verhinderung centraal examen
- Artikel 19. Mededeling aan minister en inspectie

PARAGRAAF V. UITSLAG, HERKANSING, DIPLOMERING

- Artikel 20. Vaststelling examenresultaten
- Artikel 21. Vrijstellingen
- Artikel 22. Uitslag
- Artikel 23. Herkansing, verlengde stage
- Artikel 24. Diploma's, certificaten en cijferlijsten

PARAGRAAF VI. OVERIGE BEPALINGEN

- Artikel 25. Mededeling resultaten
- Artikel 26. Bewaren en inzage examenwerk en resultaten
- Artikel 27. Extraneï-examens
- Artikel 28. Afwijkende inrichting van het examen
- Artikel 29. Afwijking wijze van examineren

PARAGRAAF VII. OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

- Artikel 30. Overgangsbepaling aangewezen scholen
- Artikel 31. Overgangsbepaling invoering Examenbesluit m.b.o.
- Artikel 32. Inwerkingtreding
- Artikel 33. Citeertitel

PARAGRAAF I. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1. Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

«Onze minister»: Onze Minister van Onderwijs en Wetenschappen en voor wat betreft het landbouwonderwijs, Onze Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,

«de wet»: de Wet op het voortgezet onderwijs (Stb. 1986, 552),

«de inspectie»: de inspectie, bedoeld in artikel 113 of artikel 114 van de wet,

«school»: een dagschool voor middelbaar beroepsonderwijs in de sector techniek, de sector landbouw en natuurlijke omgeving, de sector economie of de sector dienstverlening en gezondheidszorg,

«bevoegd gezag»: voor wat betreft:

a. een rijksschool: Onze minister,

b. een gemeentelijke school: het college van burgemeester en wethouders voor zover de raad niet anders bepaalt, en, indien de raad dit wenselijk oordeelt, met inachtneming van door hem te stellen regelen,

c. een andere openbare school: het krachtens de desbetreffende gemeenschappelijke regeling bevoegde orgaan, en

d. een bijzondere school: het schoolbestuur,

«examen»: het eindexamen, bedoeld in de wet,

«stage»: de stage, bedoeld in artikel 16, eerste lid, van de wet,

«examenonderdeel»: een onderdeel als bedoeld in artikel 29a, tweede lid, van de wet,

«toets»: een of meer opdrachten, door de kandidaat te vervullen bij de examinering van een examenonderdeel of een deel daarvan,

«examenreglement»: het examenreglement, bedoeld in artikel 9, eerste lid,

«landelijke examencommissie»: de landelijke examencommissie, bedoeld in artikel 4,

«examinator»: degene die belast is met het afnemen van het examen,

«centrale directie»: een of meer leden van de centrale directie,

«gecommitteerde»: de gecommitteerde, bedoeld in artikel 10,

«certificaat»: het bewijs van een met gunstig gevolg afgelegd examenonderdeel,

«kandidaat»: degene die aan een of meer examenonderdelen deelneemt, en

«herkansing»: de herkansing, bedoeld in artikel 23, eerste lid.

Artikel 2. Toelating tot en indeling van het examen

1. Aan de leerlingen van een school wordt door het bevoegd gezag gelegenheid gegeven een examen af te leggen. Het examen bestaat uit examenonderdelen en leidt tot een diploma.

2. Degene die niet als leerling van de school is ingeschreven, kan door het bevoegd gezag met inachtneming van artikel 27 in de gelegenheid worden gesteld een examen af te leggen.

3. De kandidaten kiezen aan welke examenonderdelen zij willen deelnemen, met inachtneming van het vierde lid en het bepaalde bij of krachtens de artikelen 7 en 9.

4. Een kandidaat kan, voor zover het vrije examenonderdelen, bedoeld in artikel 7, tweede lid, betreft, kiezen uit alle examenonderdelen die een afsluiting vormen van het middelbaar beroepsonderwijs dat aan de school wordt verzorgd. Het bevoegd gezag kan goedkeuren dat een kandidaat in de gelegenheid wordt gesteld deel te nemen aan een of meer examenonderdelen op een andere dagschool, avondschool of dag-avondschool voor middelbaar beroepsonderwijs, indien daartoe een

overeenkomst is aangegaan tussen het bevoegd gezag en het bevoegd gezag van de desbetreffende school.

5. Bij ministeriële regeling kan worden bepaald dat daarbij aangewezen examenonderdelen kunnen worden afgenomen door daarbij aangewezen instellingen, niet zijnde scholen.

Artikel 3. Schoolexamen en centraal examen

Een examenonderdeel wordt afgenomen in de vorm van een schoolexamen tenzij een examenonderdeel op grond van de door Onze minister vastgestelde ministeriële regeling, bedoeld in artikel 7, eerste lid, wordt afgenomen in de vorm van een centraal examen.

Artikel 4. Landelijke examencommissie

1. Onze minister stelt voor elke sector jaarlijks een landelijke examencommissie in, bestaande uit ten hoogste vijf leden.

2. De landelijke examencommissie heeft tot taak:

a. het opstellen van de examenprogramma's, bedoeld in artikel 7, derde lid,

b. het vaststellen van de opgaven voor de centrale examens en de daarbij behorende beoordelingsnormen,

c. het vaststellen van de hulpmiddelen die mogen worden gebruikt bij het maken van de opgaven voor de centrale examens,

d. het vaststellen van de dagen en uren waarop de toetsen van de centrale examens en de herkansing plaatsvinden, alsmede de duur van elke toets, en

e. het uitvoeren van andere door Onze minister opgedragen taken.

3. De landelijke examencommissie schakelt deskundigen in bij de uitvoering van haar taken voor zover zij dit noodzakelijk acht.

4. Bij ministeriële regeling worden voorschriften gegeven voor de vergoeding van de kosten en voor de beloning van de leden van de landelijke examencommissie en de door haar in te schakelen deskundigen.

Artikel 5. Onregelmatigheden

1. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het examen aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, kan de centrale directie maatregelen nemen.

2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die al dan niet in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, kunnen zijn:

a. het toekennen van het cijfer 1 voor een toets,

b. het ontzeggen van deelname of verdere deelname aan het examen bij een of meer examenonderdelen,

c. het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde examen, en

d. het bepalen dat het diploma, het certificaat en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in de door de centrale directie aan te wijzen onderdelen. Indien het hernieuwd examen betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen, vindt dit plaats bij de eerstvolgende gelegenheid.

3. Alvorens een beslissing ingevolge het tweede lid wordt genomen, hoort de centrale directie de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige persoon laten bijstaan. De centrale directie deelt zijn beslissing mede aan de kandidaat, zo mogelijk mondeling en in ieder geval schriftelijk. In de schriftelijke mededeling wordt tevens gewezen op het bepaalde in het vierde lid. De schriftelijke mededeling wordt tegelijkertijd in afschrift toegezonden aan de ouders.

voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is, alsmede aan de inspectie.

4. De kandidaat kan tegen een beslissing van de centrale directie in beroep gaan bij de door het bevoegd gezag van de school in te stellen commissie van beroep. Van de commissie van beroep mag de centrale directie geen deel uitmaken. Het beroep wordt binnen drie dagen nadat de beslissing schriftelijk ter kennis van de kandidaat is gebracht, schriftelijk bij de commissie van beroep ingesteld. De commissie stelt een onderzoek in en beslist binnen twee weken op het beroep tenzij zij de termijn met redenen omkleed heeft verlengd met ten hoogste twee weken. De commissie stelt bij haar beslissing zo nodig vast op welke wijze de kandidaat alsnog in de gelegenheid zal worden gesteld het examen geheel of gedeeltelijk af te leggen, onverminderd de laatste volzin van het tweede lid. De commissie deelt haar beslissing schriftelijk mede aan de kandidaat, aan de ouders, voogden of verzorgers van de kandidaat indien deze minderjarig is, aan de centrale directie en aan de inspectie.

PARAGRAAF II. INHOUD VAN HET EXAMEN

Artikel 6. Inhoud examen

1. Het schoolexamen strekt zich uit over de examenstof, omschreven in het door het bevoegd gezag vastgestelde examenprogramma, bedoeld in artikel 7, tweede lid.

2. Het centraal examen strekt zich uit over de examenstof, omschreven in het bij ministeriële regeling vastgestelde examenprogramma, bedoeld in artikel 7, derde lid.

Artikel 7. Examenprogramma

1. Bij de ministeriële regeling, bedoeld in artikel 17, eerste lid, van de wet wordt per opleiding vastgesteld:

- a. welke examenonderdelen voor het behalen van het diploma verplicht zijn, welke examenonderdelen tot de verplichte keuze examenonderdelen dan wel de vrije examenonderdelen behoren,
- b. voor hoeveel examenonderdelen de kandidaat moet slagen voor het behalen van het diploma, en
- c. bij welke examenonderdelen het examen in de vorm van een centraal examen zal worden afgenomen.

2. Met inachtneming van het bepaalde ingevolge het eerste lid stelt het bevoegd gezag voor elke opleiding een examenprogramma vast, waarin zijn opgenomen:

- a. welke examenonderdelen voor het behalen van het diploma verplicht zijn, welke examenonderdelen tot de verplichte keuze examenonderdelen behoren en hoeveel van deze onderdelen het examen omvat, en welke examenonderdelen tot de vrije examenonderdelen behoren en hoeveel van deze onderdelen het examen omvat,
- b. een omschrijving van de examenstof van de onderscheiden examenonderdelen, en
- c. de wijze waarop het cijfer voor een examenonderdeel of een deel daarvan tot stand komt.

3. In afwijking van het tweede lid, wordt het examenprogramma bij ministeriële regeling vastgesteld voor zover een of meer examenonderdelen worden afgenomen in de vorm van een centraal examen. In het examenprogramma worden opgenomen:

- a. een omschrijving van de examenstof van de onderscheiden examenonderdelen, en

b. de wijze waarop het cijfer voor een examenonderdeel of een deel daarvan tot stand komt.

4. De vaststelling, bedoeld in het derde lid, geschiedt, voor zover het een examenonderdeel betreft waarvoor de kwaliteitsbepaling op grond van een wettelijk voorschrift mede berust bij een andere dan Onze minister, in overeenstemming met Onze minister wie het mede aangaat.

5. De landelijke examencommissie stelt de examenprogramma's, bedoeld in het derde lid, op en legt deze ter advisering voor aan organisaties uit onderwijs en bedrijfsleven die door Onze minister als representatief zijn aangemerkt. De landelijke examencommissie stelt de examenprogramma's vervolgens zo nodig bij en zendt deze met de ontvangen adviezen ter vaststelling aan Onze minister.

PARAGRAAF III. REGELING VAN HET EXAMEN

Artikel 8. Afnemen van het examen

1. Het examen wordt onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag afgenomen door de centrale directie en de examinatoren.

2. De centrale directie wijst een lid van het personeel van de school aan tot secretaris van het examen.

Artikel 9. Examenreglement en programma van toetsing en afsluiting

1. Het bevoegd gezag stelt een examenreglement vast. Het bevat in elk geval:

- a. het bij ministeriële regeling en het door het bevoegd gezag vastgestelde examenprogramma,
- b. de maatregelen, bedoeld in artikel 5, eerste lid,
- c. de procedures rond het examen,
- d. de gang van zaken tijdens het examen,
- e. de regels omtrent de vaststelling van de examenresultaten en de uitslag,
- f. welke examenonderdelen mede door deskundigen worden afgenomen alsmede de taak van de deskundigen, en
- g. de samenstelling en het adres van de commissie van beroep.

2. Het bevoegd gezag kan het aantal malen dat een kandidaat aan een examenonderdeel kan deelnemen tot een maximum beperken, met dien verstande dat het aantal ten minste twee is. In het examenreglement kan het bevoegd gezag ook andere voorwaarden voor deelname aan het examen stellen.

3. Het bevoegd gezag stelt jaarlijks voor 1 oktober een programma van toetsing en afsluiting vast. In het programma van toetsing en afsluiting wordt in elk geval aangegeven:

- a. welke examenonderdelen in de vorm van het schoolexamen worden getoetst en welke in de vorm van het centraal examen,
- b. de procedure met betrekking tot de aanmelding voor deelname aan de toetsen,
- c. de tijdstippen waarop dan wel de tijdvakken waarin de toetsen worden afgenomen,
- d. de wijze waarop de toetsen worden afgenomen, en
- e. de hulpmiddelen die mogen worden gebruikt bij het maken van de opgaven.

4. Het examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting worden voor 1 oktober door de centrale directie toegezonden aan de inspectie en aan de gecommitteerden van de desbetreffende school, en ter inzage gelegd voor de kandidaten.

Artikel 10. Gecommitteerden

1. Jaarlijks voor de aanvang van het schooljaar wijst Onze minister voor iedere school een of meer gecommitteerden aan die zijn belast met het toezicht op het examen. Het bevoegd gezag doet een voordracht daartoe aan de inspectie. Onze minister wie het mede aangaat, kan een voordracht doen, gericht aan Onze minister.

2. Onze minister kan tevens gecommitteerden aanwijzen die zijn belast met het toezicht op specifieke delen van het examen. Onze minister wie het mede aangaat, kan een voordracht daartoe doen aan Onze minister.

3. Bij ministeriële regeling wordt een instructie voor de gecommitteerden vastgesteld. De gecommitteerden ontvangen uit 's Rijks kas vacatiegeld en een vergoeding voor reis- en verblijfkosten volgens bij ministeriële regeling vastgestelde regels.

4. De centrale directie en de examinatoren verschaffen de gecommitteerden de inlichtingen die zij voor de vervulling van hun taak behoeven.

5. Voor zover de kwaliteitsbepaling van een examenonderdeel op grond van een wettelijk voorschrift mede berust bij een andere dan Onze minister, wordt de ministeriële regeling, bedoeld in het derde lid, vastgesteld door Onze minister in overeenstemming met Onze minister wie het mede aangaat.

Artikel 11. Deskundigen

1. Het bevoegd gezag kan een of meer niet aan de school verbonden deskundigen aanwijzen die mede het examen afnemen.

2. Voor zover de kwaliteitsbepaling op grond van een wettelijk voorschrift mede berust bij een andere dan Onze minister kan Onze minister wie het mede aangaat, voorschrijven dat het bevoegd gezag een of meer deskundigen aanwijst uit een door die minister vastgestelde lijst van deskundigen.

3. Het bevoegd gezag legt aan Onze minister en voor zover de kwaliteitsbepaling van een examenonderdeel op grond van een wettelijk voorschrift mede berust bij een andere dan Onze minister, tevens aan Onze minister wie het mede aangaat, zo spoedig ter goedkeuring voor welke deskundigen zijn aangewezen, voor welke examenonderdelen de aanwijzing geldt en de periode waarvoor de aanwijzing geldt. De goedkeuring is verkregen wanneer Onze minister dan wel Onze minister wie het mede aangaat niet binnen vier weken na ontvangst van het besluit aan het bevoegd gezag te kennen geeft dat goedkeuring is onthouden.

4. Het bevoegd gezag bepaalt, voor zover toepassing is gegeven aan het eerste lid, in hoeverre de deskundige een vergoeding ontvangt.

Artikel 12. Geheimhouding

Een ieder die betrokken is bij de uitvoering van dit besluit en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding daarvan, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot bekendmaking verplicht of uit zijn taak bij de uitvoering van dit besluit noodzaak tot bekendmaking voortvloeit.

Artikel 13. Niet op voorgeschreven wijze afgelegd examen

Indien een of meer toetsen aan een of meer scholen naar het oordeel van de inspectie niet op de voorgeschreven wijze zijn afgelegd dan wel kunnen worden afgelegd, dan wel indien het afnemen van het school-examen of het centraal examen niet op behoorlijke wijze is geschied, beslist de inspectie hoe alsdan moet worden gehandeld.

PARAGRAAF IV. CENTRAAL EXAMEN

Artikel 14. Afnemen centraal examen

1. Het centraal examen vindt ten minste twee maal per jaar plaats. Na de tweede gelegenheid wordt een maal gelegenheid tot herkansing geboden aan de kandidaten op wie artikel 23, eerste lid, van toepassing is.

2. Indien de aard van het centraal examen dit wenselijk maakt, kan de landelijke examencommissie, in afwijking van artikel 4, tweede lid, onderdeel e, en het eerste lid, toestaan dat het bevoegd gezag de dagen en uren vaststelt waarop de toetsen van het centraal examen en de herkansing aanvangen, alsmede de duur van elke toets.

Artikel 15. Aantallen kandidaten centraal examen

Uiterlijk vier maanden voor de aanvang van het centraal examen stelt de centrale directie Onze minister in kennis van de aantallen kandidaten die aan de verschillende toetsen zullen deelnemen.

Artikel 16. Regels omtrent het centraal examen

1. Onze minister draagt er zorg voor dat de opgaven en de beoordelingsnormen worden verzonden aan de centrale directie.

2. De centrale directie draagt er zorg voor dat de opgaven voor het centraal examen geheim blijven tot de aanvang van de zitting waarbij deze opgaven aan de kandidaten worden voorgelegd.

3. Tijdens een zitting van het centraal examen worden aan de kandidaten geen mededelingen van welke aard ook, aangaande de opgaven gedaan.

4. De centrale directie draagt er zorg voor dat het nodige toezicht bij het centraal examen wordt uitgeoefend.

5. Zij die toezicht hebben gehouden, maken een proces-verbaal op. Zij leveren dit in bij de centrale directie samen met het gemaakte examenwerk.

Artikel 17. Beoordeling centraal examen

Het werk van de kandidaten wordt, voor zover niet anders is bepaald door de landelijke examencommissie, beoordeeld door de examinator, met inachtneming van de door de landelijke examencommissie vastgestelde beoordelingsnormen.

Artikel 18. Verhinderung centraal examen

1. Indien een kandidaat om een geldige reden, ter beoordeling van de centrale directie, verhinderd is bij een of meer toetsen van de tweede gelegenheid van het centraal examen tegenwoordig te zijn, wordt hem de gelegenheid gegeven die toetsen alsnog af te leggen op het moment waarop de herkansing plaatsvindt.

2. In bijzondere gevallen bij de tweede gelegenheid van het centraal examen kan de centrale directie, al dan niet op voorstel van de examinerator, bepalen dat een kandidaat opnieuw in de gelegenheid wordt gesteld om een of meer toetsen af te leggen op het moment waarop de herkansing plaatsvindt.

Artikel 19. Mededeling aan minister en inspectie

De centrale directie doet van de gevallen waarin hernieuwde toetsing van het centraal examen plaatsvindt, bedoeld in de artikelen 5, tweede lid, laatste volzin, en vierde lid, vijfde volzin, en 18, eerste en tweede lid, zo spoedig mogelijk mededeling aan Onze minister en aan de inspectie.

PARAGRAAF V. UITSLAG, HERKANSING, DIPLOMERING

Artikel 20. Vaststelling examenresultaten

1. Het eindcijfer voor elk examenonderdeel wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks van 1 tot en met 10.

2. De examinerator stelt voor elke toets van het schoolexamen en het centraal examen het cijfer vast en voor elk examenonderdeel het eindcijfer.

3. Per examenonderdeel wordt het eindcijfer voor het schoolexamen of het centraal examen vastgesteld op basis van het in het examenprogramma daaromtrent bepaalde.

4. Bij de vaststelling van het eindcijfer wordt gebruik gemaakt van niet afgeronde cijfers en worden breuken van een half of meer naar boven afgerond en breuken van minder dan een half naar beneden.

5. Het examenresultaat van de stage wordt in afwijking van het eerste lid, uitgedrukt in «voldoende» dan wel «onvoldoende». Wanneer de stage volgens het examenprogramma deel uitmaakt van een examenonderdeel, kan voor dit examenonderdeel het eindcijfer eerst worden vastgesteld als het resultaat voor deze stage voldoende is.

Artikel 21. Vrijstellingen

1. Het bevoegd gezag kan een kandidaat vrijstelling verlenen voor een of meer examenonderdelen of delen daarvan, met inachtneming van het bepaalde ingevolge het tweede en derde lid.

2. Het bevoegd gezag bepaalt voor welke examenonderdelen of delen daarvan en onder welke voorwaarden vrijstelling kan worden verleend voor zover het betreft het schoolexamen.

3. Bij ministeriële regeling wordt vastgesteld voor welke examenonderdelen of delen daarvan en onder welke voorwaarden vrijstelling kan worden verleend voor zover het betreft het centraal examen. Voor zover de kwaliteitsbepaling op grond van een wettelijk voorschrift mede berust bij een andere dan Onze minister, geschiedt toepassing van de eerste volzin in overeenstemming met Onze minister wie het mede aangaat.

4. Een verzoek om vrijstelling wordt ingediend bij het bevoegd gezag.

5. Indien de vrijstelling wordt verleend, verstrekt het bevoegd gezag de verzoeker een bewijs van vrijstelling.

Artikel 22. Uitslag

1. De centrale directie en de secretaris van het examen stellen de uitslag van het examen vast met inachtneming van artikel 20.

2. De kandidaat is geslaagd voor een examen indien:

a. hij voor alle voor het behalen van het diploma vereiste examenon-

derdelen het eindcijfer 6 of hoger heeft behaald, dan wel een vrijstelling daarvoor heeft, en

b. indien de stage een examenonderdeel is, het resultaat van de stage voldoende is.

3. Nadat de uitslag is vastgesteld, deelt de centrale directie deze samen met de eindcijfers zo spoedig mogelijk aan de kandidaat mede.

Artikel 23. Herkansing, verlengde stage

1. De kandidaat die toetsen heeft afgelegd bij de tweede gelegenheid van het centraal examen en die niet voldoet aan de normen van slagen, heeft het recht aan het eind van het cursusjaar herkansing te vragen. Herkansing is uitsluitend mogelijk van een of meer toetsen, behorend tot slechts een van de examenonderdelen, voor zover de kandidaat daardoor alsnog het diploma kan behalen. Hij doet een schriftelijk verzoek daartoe aan de centrale directie voor een door de centrale directie te bepalen dag en tijdstip. Tijdig voor de aanvang van de herkansing stelt de centrale directie Onze minister in kennis van de aantallen kandidaten die aan de verschillende toetsen zullen deelnemen.

2. De herkansing geschiedt op een door de landelijke examencommissie te bepalen plaats met inachtneming van het door de landelijke examencommissie daaromtrent bepaalde. Het hoogste van de cijfers, behaald bij de herkansing en de eerder afgelegde toets, geldt als definitief cijfer voor de toets.

3. Indien het resultaat van de stage niet voldoende is, kan de kandidaat een maal in de gelegenheid worden gesteld tot een verlenging van de stage met ten hoogste drie maanden.

4. Na afloop van de herkansing onderscheidenlijk de verlengde stage wordt de definitieve uitslag vastgesteld met inachtneming van artikel 22.

Artikel 24. Diploma's, certificaten en cijferlijsten

1. Aan de kandidaat die voor een of meer examenonderdelen een voldoende resultaat heeft behaald, wordt een certificaat uitgereikt. Op het certificaat worden ten minste vermeld het examenonderdeel, het voor dat onderdeel behaalde cijfer, de afdeling en opleiding waarin het examen heeft plaatsgevonden, alsmede de datum waarop de uitslag van het examen is vastgesteld. Het certificaat heeft een onbeperkte geldigheidsduur.

2. Aan de kandidaat die geslaagd is voor een examen, wordt een diploma uitgereikt.

3. Aan iedere kandidaat die een examen heeft afgelegd, wordt een cijferlijst uitgereikt. Op de cijferlijst worden ten minste vermeld de door de kandidaat afgelegde examenonderdelen en de daarbij behaalde cijfers.

4. Bij ministeriële regeling worden de modellen van de cijferlijsten vastgesteld.

5. Duplicaten van diploma's en certificaten worden niet uitgereikt.

PARAGRAAF VI. OVERIGE BEPALINGEN

Artikel 25. Mededeling resultaten

1. Voor 15 september deelt de centrale directie aan Onze minister mede de namen van de kandidaten, onder vermelding van de kandidaten die niet als leerling van de school zijn ingeschreven, bedoeld in artikel 27, die tot het examen zijn toegelaten, de examenonderdelen waarin zij aan het examen hebben deelgenomen, het voor elk van die onderdelen

behaalde resultaat dan wel het feit dat de kandidaat zich voor dat onderdeel heeft teruggetrokken, en aan welke kandidaat een diploma of certificaat dan wel beide is uitgereikt.

2. Bij ministeriële regeling kunnen richtlijnen worden gegeven over de vorm waarin deze mededeling moet worden gedaan.

3. Een afschrift van deze mededeling wordt gezonden aan de inspectie en een afschrift wordt bewaard in het archief van de school.

Artikel 26. Bewaren en inzage examenwerk en resultaten

1. Het schriftelijke en, voor zover dit bewaard kan blijven, praktische werk wordt gedurende ten minste zes maanden na afloop van iedere gelegenheid van het examen ter inzage voor belanghebbenden door de centrale directie bewaard.

2. Na afloop van de zes maanden kan het schriftelijke werk worden vernietigd en wordt de kandidaat gedurende een maand in de gelegenheid gesteld om het praktische werk te verkrijgen. Indien de kandidaat geen gebruik maakt van de hem geboden gelegenheid, komt het praktische werk toe aan het bevoegd gezag.

Artikel 27. Extraneï-examens

1. Het bevoegd gezag kan tot het examen toelaten kandidaten die niet als leerling van de school zijn ingeschreven.

2. Kandidaten die op grond van het eerste lid worden toegelaten tot het examen, zijn aan het bevoegd gezag een bedrag verschuldigd van f 300 voor een volledig examen. Voor een examen dat niet uit alle voor het behalen van het diploma vereiste examenonderdelen bestaat, gelden de volgende bedragen: voor één examenonderdeel f 155, voor twee examenonderdelen f 230, voor drie of meer examenonderdelen f 300.

3. In afwijking van het tweede lid is een toelatingsbedrag niet verschuldigd door kandidaten die zijn ingeschreven bij een andere uit de openbare kas bekostigde school – al dan niet in de zin van dit besluit –, afdeling of onderwijsinstelling en die aldaar geen examen afleggen in een of meer examenonderdelen.

Artikel 28. Onvoorziene omstandigheden

In gevallen waarin dit besluit niet voorziet en waaromtrent een onmiddellijke beslissing noodzakelijk is, beslist de centrale directie. De centrale directie deelt zijn beslissing zo spoedig mogelijk mede aan de betrokken examinatoren, aan de gecommitteerden en aan de inspectie.

Artikel 29. Afwijking wijze van examineren

1. De centrale directie kan toestaan dat een lichamelijk of geestelijk gehandicapte kandidaat het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de centrale directie de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie. De wijze van afwijking is zodanig dat de eisen die bij het examen aan de kandidaat worden gesteld, zoveel mogelijk gelijk zijn aan die voor de andere kandidaten.

2. Het bevoegd gezag kan toestaan dat ten aanzien van een kandidaat die minder dan zes jaar onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is, met betrekking tot het examenonderdeel Nederlandse taal of tot enig ander examenonderdeel waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is, wordt afgeweken van de voorschriften, gegeven bij of krachtens dit

besluit. Het bevoegd gezag doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie. Indien het het centraal examen betreft, kan de afwijking uitsluitend bestaan uit verlenging van de tijdsduur van de toetsen met ten hoogste 25% en uit toestemming een woordenboek te gebruiken. Indien het examenonderdeel Nederlandse taal een verplicht examenonderdeel is, kan het bevoegd gezag geen toepassing geven aan de eerste volzin.

PARAGRAAF VII. OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

Artikel 30. Overgangsbepaling aangewezen scholen

De leerling die is geslaagd voor het examen ter afsluiting van een opleiding als bedoeld in bijlage 1 van de Regeling m.b.o. 1990-1991 (Uitleg OenW-Regelingen nr. 18a van 4 juli 1990), die wordt verzorgd door een aangewezen school als bedoeld in artikel 1.3 van die regeling, ontvangt een diploma volgens het model zoals vastgesteld voor de opleidingen, bedoeld in het Inrichtingsbesluit m.b.o. (Stb. 1991, 336).

Artikel 31. Overgangsbepaling invoering Examenbesluit m.b.o.

Bij ministeriële regeling kunnen nadere voorschriften worden gegeven omtrent de regeling van het examen, zo nodig in afwijking van de op 31 juli 1991 geldende voorschriften, bedoeld in artikel II, onderdelen H en I, van de Wet van 23 mei 1990, Stb. 266. De voorschriften, bedoeld in de eerste volzin, kunnen slechts worden gegeven voor zover dit nodig is met het oog op de invoering van dit besluit.

Artikel 32. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt met uitzondering van artikel 30 in werking met ingang van 1 augustus 1992 met dien verstande dat aan de scholen in de sector techniek, met uitzondering van de afdeling nautische beroepen, de sector economie en de sector dienstverlening en gezondheidszorg het eerste centraal examen in de zin van dit besluit niet eerder plaatsvindt dan 1 januari 1995, voor zover het betreft de opleidingen, bedoeld in artikel 15a, derde lid, onderdeel c, van de wet. Artikel 30 treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin dit besluit wordt geplaatst en werkt terug tot en met 1 augustus 1991.

Artikel 33. Citeertitel

Het advies van de Raad van State is openbaar gemaakt door terinzagelegging bij het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

Tevens zal het advies met de daarbij ter inzage gelegde stukken worden opgenomen in het bijvoegsel bij de Nederlandse Staatscourant van 11 augustus 1992, nr. 153.

Dit besluit kan worden aangehaald als «Examenbesluit m.b.o.».

Lasten en bevelen dat dit besluit met daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State.

's-Gravenhage, 23 juni 1992

Beatrix

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
J. M. M. Ritzen

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
P. Bukman

Uitgegeven de *zestiende* juli 1992

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin

NOTA VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

I.	ALGEMEEN DEEL	14
1.	Doelstellingen	14
2.	Uitgangspunten	14
2.1.	Harmonisering	14
2.2.	Vereenvoudiging	14
2.3.	Deregulering	15
2.4.	Autonomievergroting	15
3.	Reikwijdte	15
4.	Het examenbesluit op hoofdpunten	15
4.1.	Centraal examen en schoolexamen	15
4.2.	Examenprogramma	16
4.3.	Landelijke examencommissie	16
4.4.	Vrijheid van deelname aan het examen	17
4.5.	Examenreglement en programma van toetsing en afsluiting	17
4.6.	Stage	17
4.7.	Uitslagregeling	18
4.8.	Herkansing	18
4.9.	Inspectie	18
4.10.	Gecommitteerden	18
4.11.	Deskundigen	19
4.12.	Extraneï	19
4.13.	Betrokkenheid andere ministers	19
5.	Inwerkingtreding en overgangsregeling	20
6.	Financiële gevolgen	21
7.	Adviezen	21
8.	Deregulering	23
9.	De positie van meisjes en vrouwen	24
II.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING	24

I. ALGEMEEN DEEL

1. Doelstellingen

Met het onderhavige besluit worden de bestaande examenregelingen voor de dagscholen van middelbaar beroepsonderwijs samengevoegd tot één besluit. Het onderhavige besluit vloeit voort uit de Wet van 23 mei 1990 (Stb. 1990, 266) houdende wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs, alsmede van enige andere wetten inzake sectorvorming en vernieuwing van het middelbaar beroepsonderwijs, de SVM-wet.

2. Uitgangspunten

Bij het opstellen van het onderhavige besluit zijn een viertal uitgangspunten gehanteerd:

2.1. Harmonisering

Op dit ogenblik functioneren voor de verschillende schoolsoorten in het middelbaar beroepsonderwijs evenzovele regelingen voor het examen, vastgelegd in besluiten en/of uitvoeringscirculaires. In deze examenregelingen is in de loop der jaren aan een groot aantal overeenkomstige bepalingen een verschillende invulling gegeven. Voorbeelden hiervan zijn verschillen in de uitslagregeling, het wel of niet mogelijk zijn van een extra vak, het wel of niet aanwezig zijn van een schoolonderzoek en verschillen in de taak van de gecommiteerden. Als gevolg hiervan is de wijze van examinering in het middelbaar beroepsonderwijs divers en ondoorzichtig geworden. Dit laatste geldt zowel voor het uitvoerend veld (bijvoorbeeld de scholen, die soms binnen één school met verschillende examenregelingen te maken hebben) en voor de verzorgingsinstellingen als voor het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

Door harmonisatie van de overeenkomstige bepalingen van de verschillende examenregelingen en door het samenvoegen van regelingen in één examenbesluit worden de overzichtelijkheid en duidelijkheid, zowel voor externe als voor interne betrokkenen, sterk verbeterd. Bovendien vindt hierdoor voor alle onderwijssoorten in het middelbaar beroepsonderwijs tegelijkertijd een actualisering van de bestaande examenregeling plaats, hetgeen voor de ene schoolsoort meer dan voor de andere noodzakelijk is.

2.2. Vereenvoudiging

In de verschillende examenregelingen van het middelbaar beroepsonderwijs zijn steeds meer en vaak ook uiteenlopende regels en voorschriften met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de examens vastgelegd. Op dit moment bestaan er verschillende en vaak ingewikkelde organisatievormen van de examens, hetgeen zich vertaalt in een veelheid van verschillende interacties tussen met name de school en de overheid. Bovendien is er vaak sprake van een zeer gedetailleerde bemoeienis van de overheid met de organisatie en uitvoering van de examinering. Dit alles betekent zowel voor de school als voor de overheid een grote bestuurs- en beheerslast. Deze situatie is ongewenst.

Uitgangspunt voor het nieuwe examenbesluit is dan ook dat bepalingen met betrekking tot de organisatie van de examens zodanig worden ingevuld dat het aantal interacties en de mate van complexiteit van die interacties tussen de overheid en de school daar waar mogelijk worden verminderd en dat de betrokkenheid van de overheid wordt teruggebracht tot de noodzakelijke en belangrijke hoofdpunten; gedetailleerde bemoeienis van de overheid met betrekking tot de uitvoering dient te worden voorkomen.

2.3. Deregulering

Een van de belangrijkste uitgangspunten van het nieuwe examenbesluit is het streven naar deregulering. Met het oog op het streven naar vermindering en vereenvoudiging van regelgeving zijn alle bepalingen in de bestaande regelingen kritisch bezien. Een groot aantal bepalingen met zeer gedetailleerde voorschriften is daarom niet overgenomen in de nieuwe examenregeling (bijvoorbeeld «De kandidaat plaatst aan de rechter bovenkant van het papier zijn naam en/of zijn examenummer, tenzij een andere plaats is aangegeven»). Andere bepalingen worden in vereenvoudigde vorm overgenomen. Mede om de beleids- en beheerslasten, zowel van de overheid als van de scholen, te verminderen, worden de procedurele voorschriften zo sober mogelijk gehouden. Verplichtingen met betrekking tot verslaglegging en toezending van gegevens bijvoorbeeld, worden alleen daar gehandhaafd waar dit voor een effectieve controle op de kwaliteit van de examens noodzakelijk is. Ten slotte worden bepalingen die thans regelgevings- of beschikkingsbevoegdheid voor de minister bevatten, zoveel mogelijk geschrapt en wordt de autonomie van de scholen waar mogelijk vergroot.

2.4. Autonomievergroting

In de loop der tijd zijn zoals hiervoor reeds is opgemerkt, een groot aantal zaken zeer gedetailleerd geregeld in de diverse examenregelingen. Een aantal daarvan kan zonder bezwaar worden overgelaten aan de scholen. Uitgangspunt bij het besluit is dat hoofdlijnen in het examenbesluit zijn geregeld en dat beslissingen aan het bevoegd gezag worden overgelaten, daar waar het de meer uitvoerende zaken betreft.

3. Reikwijdte

Het onderhavige besluit betreft de examinering in de dagscholen voor middelbaar beroepsonderwijs. Het besluit is een uitwerking van het wettelijk kader SVM.

De examens in het leerlingwezen behoren niet tot de reikwijdte van het voorgestelde besluit, evenmin als de examens in het deeltijds-m.b.o. Deze examens zullen in het kader van de Wet op het cursorisch beroepsonderwijs (WCBO, Stb. 1992, 337) geregeld worden. Daarbij zal als uitgangspunt gelden, dat de examens in het deeltijds-m.b.o. zoveel mogelijk overeenkomstig de examens voor de dagscholen voor middelbaar beroepsonderwijs worden geregeld.

4. Het examenbesluit op hoofdpunten

Een aantal belangrijke kenmerken van het onderhavige examenbesluit kan uit de doelstellingen en de uitgangspunten worden afgeleid.

4.1. Centraal examen en schoolexamen

Voor alle onderwijssoorten van het middelbaar beroepsonderwijs wordt een schoolexamen ingesteld dat zich uitstrekt over de examenstof voor zover deze niet in de vorm van een centraal examen wordt geëxamineerd. Het gegeven dat de school verantwoordelijk is voor de afsluiting van het onderwijs alsmede de uitgangspunten vereenvoudiging en deregulering, hebben ertoe geleid dat de voorschriften en regels voor het schoolexamen beperkt zijn gehouden. Het schoolexamen staat onder toezicht van de inspectie en de geëngageerde.

Het centraal examen zal, voor zover van toepassing, ten minste tweemaal per jaar en gespreid over het jaar plaatsvinden. Een kandidaat die zakt voor een examenonderdeel kan bij het eerstvolgende examenmoment weer deelnemen. Voor het tijdstip van het schoolexamen worden geen voorschriften gegeven.

Het centraal examen zal slechts worden ingesteld in die gevallen waar eisen op grond van wettelijke regelingen een centraal examen noodzakelijk maken.

Wat betreft het schoolexamen zij nog vermeld dat scholen uiteraard gezamenlijk kunnen besluiten om daar waar geen centraal examen is, het schoolexamen landelijk te organiseren, bijvoorbeeld door middel van een zogeheten «itembank» (een verzameling van toetsen) zoals die thans in het volletijd kort-m.b.o. functioneert.

4.2. Examenprogramma

Vaststelling van de examenprogramma's geschiedt door het bevoegd gezag met uitzondering van die onderdelen die in de vorm van een centraal examen worden afgenomen. Voor die onderdelen stelt de Minister van Onderwijs en Wetenschappen respectievelijk de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij het examenprogramma vast.

De examenprogramma's, zowel die welke door het bevoegd gezag als die welke door de minister worden vastgesteld, zijn gebaseerd op de eindtermen en de indeling daarvan in certificaateenheden.

Het examenprogramma bestaat uit examenonderdelen die overeenkomen met certificaateenheden. De certificaateenheden en daarmee ook de examenonderdelen vormen een zo herkenbaar mogelijke kwalificatie voor de beroepspraktijk.

Bij de vaststelling van de eindtermen en de indeling daarvan in certificaateenheden, wordt tevens aangegeven welke (met de certificaateenheden overeenkomende) examenonderdelen verplicht zijn, welke tot de verplichte keuze examenonderdelen behoren en welke tot de vrije examenonderdelen. Tevens zal moeten worden bepaald welke certificaateenheden in de vorm van een centraal examen zullen worden afgenomen. In het examenprogramma wordt het voorgaande als het ware herhaald waarbij de eindtermen (en eventueel de afwijkingen, bedoeld in artikel 17a, van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO), worden vertaald in examenstof, en certificaateenheden in examenonderdelen. In dit verband zij opgemerkt dat in artikel 17b van de WVO is bepaald waarop de eindtermen in ieder geval betrekking hebben. Er blijft dus ruimte voor de eigen onderwijskundige aanpak en voor programma-tische aanvullingen door de school. Een en ander betekent dat een examenonderdeel bij de ene school dus wat meer of andere stof kan omvatten dan bij een andere school.

4.3. Landelijke examencommissie

Er wordt per sector door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen respectievelijk de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij een landelijke examencommissie ingesteld die zorg draagt voor het opstellen van door de minister vast te stellen examenprogramma's en de totstand-koming en vaststelling van examenopgaven. Voor een landelijke examen-commissie per sector/onderwijssoort is gekozen op basis van pragma-tische overwegingen: het aantal commissies én de omvang ervan dienen overzichtelijk te zijn. De landelijke examencommissies zullen bestaan uit een beperkt aantal (ten hoogste vijf) personen. Bij de samenstelling van de landelijke examencommissies wordt met het oog op een goede aansluiting tussen onderwijs en beroepspraktijk, gedacht aan een vertegenwoordiging die representatief is voor de desbetreffende sector en aan sociale partners.

De landelijke examencommissies zijn inhoudelijk verantwoordelijk voor de opgedragen taken. De werkzaamheden van de landelijke examencommissie zullen met name managementtaken zijn. De commissie schakelt deskundigen in en kan subcommissies in het leven roepen die worden belast met de uitvoering van (een deel van) de taken, bijvoorbeeld de opstelling van de examenopgaven.

Bij het opstellen van de examenopgaven kunnen het onderwijsveld (met name docenten) en in bepaalde gevallen ook de vakdepartementen een rol spelen. Ook scholen kunnen derhalve worden ingeschakeld.

De inbreng van vakdepartementen bij opstelling en vaststelling van examenopgaven is noodzakelijk indien de vakdepartementen zelf examens hebben die opleiden voor diploma's of certificaten met eenzelfde civiel effect als de diploma's of certificaten middelbaar beroepsonderwijs op basis van de de WVO. Gelet op de bijzondere verantwoordelijkheid van de Minister van Verkeer en Waterstaat op grond van specifieke zeevaartwetgeving, zal in de instellingsbeschikking van de landelijke examencommissie voor het technisch onderwijs worden opgenomen dat de vaststelling van de desbetreffende examenopgaven geschiedt in overeenstemming met de Minister van Verkeer en Waterstaat.

4.4. Vrijheid van deelname aan het examen

Het besluit maakt het mogelijk dat een kandidaat op ieder moment aan een examenonderdeel deelneemt. Hij is vrij in de keuze voor welk examenonderdeel op welk examenmoment hij deelneemt gedurende alle leerjaren van de opleiding.

Deze vrijheid kan door nadere voorschriften, gesteld door de school, worden beperkt; deze nadere voorschriften zullen moeten worden opgenomen in het examenreglement. De school kan bijvoorbeeld bepalen vanaf welk moment de kandidaat kan deelnemen aan de desbetreffende examenonderdelen. Hierdoor kan de situatie dat een kandidaat deelneemt aan een examenonderdeel zonder dat hij het lesprogramma heeft bijgewoond, worden voorkomen.

Op grond van artikel 2 heeft een kandidaat de keuze uit alle vrije examenonderdelen buiten de opleiding voor zover die door de school worden verzorgd. Wanneer het een scholengemeenschap betreft staan derhalve ook examenonderdelen van andere schoolsoorten binnen het m.b.o. ter keuze.

De school kan voor alle leerlingen het aantal malen dat een kandidaat aan een examenonderdeel kan deelnemen, op grond van organisatorische overwegingen, beperken; het minimum aantal malen is twee. De school zal de beperking in het examenreglement moeten opnemen.

4.5. Examenreglement en programma van toetsing en afsluiting

Het bevoegd gezag stelt een examenreglement en jaarlijks een programma van toetsing en afsluiting vast.

Het examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting dienen uiteraard te passen binnen het kader van de regels en voorschriften van het examenbesluit. Een afschrift van zowel het examenreglement als het programma van toetsing en afsluiting wordt toegezonden aan de inspectie en de gecommiteerde(n), opdat gedurende het schooljaar toezicht op de (wijze van) examinering kan worden gehouden.

4.6. Stage

De stage kan op een tweetal wijzen geëxamineerd worden, namelijk als apart examenonderdeel of als deel van een examenonderdeel. De beoordeling van de stage zal niet in cijfers, doch in een andere waardering worden uitgedrukt, aangezien de stage veelal betrekking heeft op vaardigheden die slechts in globale termen zijn te waarderen.

4.7. Uitslagregeling

Uitgangspunt bij de uitslagregeling is dat ieder examenonderdeel van belang is voor de voorbereiding op de beroepsuitoefening. Bij het vaststellen van de uitslag van een examen zal worden bepaald welke certificaten de kandidaat heeft verzameld. Indien de kandidaat over alle benodigde certificaten beschikt en, indien dit is vereist, de stage heeft doorlopen, is de kandidaat geslaagd. Na inlevering van de certificaten kan het diploma worden uitgereikt. Het aantal en het soort certificaten waaruit een diploma bestaat, zijn af te leiden uit het door het bevoegd gezag vastgestelde examenprogramma. Het is uiteraard mogelijk dat een kandidaat meer certificaten behaalt dan voor het diploma noodzakelijk is, mits het bevoegd gezag hiervoor toestemming heeft verleend.

Door de mogelijkheid van spreiding van examinering behoeft door de kandidaat per examenmoment minder examenstof te worden voorbereid. Dit heeft geleid tot de regeling dat voor het behalen van het diploma alle voor het diploma noodzakelijke examenonderdelen voldoende dienen te zijn.

Per examenonderdeel is gekozen voor één eindcijfer. In het examenprogramma zal worden aangegeven op welke wijze het eindcijfer voor het examenonderdeel (schoolexamen of centraal examen) tot stand komt indien sprake is van meer dan één toets.

4.8. Herkansing

Een kandidaat die zakt voor een examenonderdeel, kan zich voor het eerstvolgende examenmoment opnieuw inschrijven. Voor die kandidaten, die nog slechts één onderdeel behoeven te herkansen om het diploma te kunnen behalen, is direct na het tweede examenmoment een herkansingsmogelijkheid. Achtergrondgedachte hierbij is dat deze kandidaten alsnog de gelegenheid moeten krijgen hun diploma te behalen voor de aanvang van het nieuwe cursusjaar, zodat ze tijdig met een eventuele vervolgopleiding kunnen aanvangen. De herkansing is derhalve niet mogelijk ten behoeve van zogenaamde «profielverbetering». Indien het centraal examen meer dan tweemaal per jaar zou worden afgenomen, vervalt de herkansingsmogelijkheid.

4.9. Inspectie

De rol van de inspectie in het examenbesluit is gebaseerd op de omschrijving van de toezichthoudende taken van de inspectie, zoals die in de WVO zijn vastgelegd. Andere taken behoren niet tot de inspectietaken. Dit betekent dat tot dusverre aan de inspectie toebedeelde taken, zoals bijvoorbeeld het vervullen van de functie van voorzitter van een centrale examencommissie of van gecommiteerde, niet in het examenbesluit als inspectietaak zijn opgenomen.

4.10. Gecommitteerden

Voor iedere school zullen een of meer gecommiteerde(n) worden aangewezen door de Minister van Onderwijs en Wetenschappen respec-

tievelijk de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. De aanwijzing en de vaststelling van de taken voor de gecommiteerde geschieden in overeenstemming met een andere minister indien de bemoeienis van deze vakminister bij de examens noodzakelijk is voor de beroepsuitoefening en indien deze bemoeienis een wettelijke grondslag heeft. Gelet op de autonomie van de school doet het bevoegd gezag een voordracht voor een gecommiteerde aan de inspectie, die de voordracht met een advies aan de minister voorlegt. Ook de desbetreffende vakminister kan een voordracht voor een gecommiteerde doen.

De gecommiteerde heeft tot taak om zowel inhoudelijk als procedureel toezicht te houden op het examen (zowel het schoolexamen als het centraal examen). In het geval van (vermoede) onregelmatigheden informeert hij de inspectie. De gecommiteerde heeft ook een taak in het steekproefsgewijs controleren van de correctie. De tweede correctie, die nog slechts bij sommige m.b.o.-soorten plaatsvindt, zal met de invoering van het nieuwe examenbesluit immers worden afgeschaft.

De taak van de gecommiteerden laat onverlet de algemene toezichthoudende taak van de inspectie, zoals die in de WVO is vastgelegd.

Naast bovenbedoelde gecommiteerden is het mogelijk dat de Minister van Onderwijs en Wetenschappen (eventueel in overeenstemming met een andere minister), respectievelijk de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, een beperkt aantal inhoudelijk gespecialiseerde gecommiteerden aanwijst, die als een «vliegende brigade» de scholen bezoeken, daar waar het niet mogelijk zal zijn altijd een of meer gecommiteerden aan te wijzen, die inhoudelijk deskundig zijn voor al het aan een school verbonden onderwijs.

4.11. Deskundigen

De school heeft de vrijheid ten behoeve van de examinering een of meer deskundigen aan te wijzen, die als examinerator het examen (mede) afnemen. Daarmee is het mogelijk het betrokken werkveld onderscheidenlijk de arbeidsmarkt bij de examinering te betrekken. De taak van de deskundige is het mede afnemen en beoordelen van (delen van) examens. De deskundige mag op generlei wijze verbonden zijn aan de school waaraan hij wordt benoemd. De school deelt de Minister van Onderwijs en Wetenschappen respectievelijk de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en in bepaalde gevallen ook een vakminister, mee welke deskundigen zijn aangewezen. Indien de Minister van Onderwijs en Wetenschappen respectievelijk de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij binnen vier weken na ontvangst van de mededeling niet meedeelt dat de goedkeuring wordt onthouden, is de aanwijzing van de deskundige goedgekeurd. De school bepaalt zelf of de deskundige een vergoeding ontvangt; een afzonderlijke vergoeding van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen zal hiervoor niet worden gegeven. Een vakdepartement en/of het bedrijfsleven kan ten behoeve van de werkzaamheden van de deskundige eventueel een financiële tegemoetkoming ter beschikking stellen.

4.12. Extranei

De mogelijkheid voor toelating van extranei (diegenen die niet als leerling van de school zijn ingeschreven) tot de examens is in de regeling opgenomen. Het examenreglement van de school kan voor extranei een afwijkende wijze van examinering regelen; dit geldt in ieder geval voor het schoolexamen, omdat extranei hieraan niet op de reguliere wijze kunnen deelnemen. Zie verder de toelichting bij artikel 27.

Voor bepaalde opleidingen in het middelbaar beroepsonderwijs berust de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs niet alleen bij de Minister van Onderwijs en Wetenschappen onderscheidenlijk de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, maar ook bij een andere minister. Deze verantwoordelijkheid strekt zich ook uit tot de examens. Als uitgangspunt is gehanteerd dat een andere minister alleen dan betrokken is indien de kwaliteitsbepaling op grond van een wettelijk voorschrift bij die andere minister berust. Door uit te gaan van specifieke wetgeving wordt een eenduidig criterium verkregen ten aanzien van het civiel effect van een diploma. Te denken valt aan de vestigingswetgeving van Economische Zaken, de scheepvaartwetgeving van Verkeer en Waterstaat en de wetgeving op het gebied van de gezondheidszorg van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

De betrokkenheid van de vakministers komt tot uitdrukking bij onder meer de vaststelling van examenprogramma's voor die examenonderdelen die in de vorm van een centraal examen worden afgenomen, de aanwijzing van gecommiteerden belast met het toezicht op het examen en deskundigen die mede het examen afnemen, de vervaardiging van de examenopgaven voor de centrale examens alsmede de mogelijkheden voor vrijstelling voor onderdelen van het examen.

Op grond van de Wet op de zeevaarddiploma's (Stb. 1935, 456) kan op een tweetal manieren een in deze wet genoemd zeevaarddiploma worden behaald. De eerste mogelijkheid is het afleggen van een examen bij de commissie bedoeld in artikel 2, tweede lid, van de wet. Aan deelname aan deze examens wordt niet de eis gesteld dat een bepaalde opleiding met succes moet zijn afgerond.

De tweede mogelijkheid wordt gevonden in artikel 2, derde lid van deze wet.

Voor degenen die in het bezit zijn van een diploma van één van de opleidingen van de afdeling nautische beroepen behorende tot het middelbaar technisch onderwijs, namelijk stuurman op de kleine handelsvaart, scheepswerktuigkundige A, middelbaar maritiem officier en scheepswerktuigkundige op de kleine handelsvaart, geldt dat zij in het bezit kunnen komen van een zeevaarddiploma, indien zij na het behalen van het diploma tevens voldoen aan de voorwaarden die in de algemene maatregelen van bestuur op grond van de genoemde wet (bijvoorbeeld het Besluit bijzondere verkrijging diploma A als scheepswerktuigkundige (Stb. 1987, 468)) zijn opgenomen: deze voorwaarden betreffen meestal het volbrengen van een praktijktijd, het bijhouden van een takenboek tijdens de praktijktijd etc. Voor de opleidingen in de zeevisvaart (het betreft met name de opleidingen zeevisvaart SW5 en SW6, stuurman voor de zeevisvaart S4 ZVV en scheepswerktuigkundige voor de zeevisvaart W4 ZVV) biedt de Wet op de zeevisvaarddiploma's (Stb. 1935, 455) in principe eenzelfde systematiek.

De Minister van Verkeer en Waterstaat is op grond van het onderhavige besluit bij bovengenoemde opleidingen betrokken voorzover het de veiligheid ter zee betreft. In verband hiermee kunnen voor bepaalde examenonderdelen centrale examens worden voorgeschreven.

5. Inwerkingtreding en overgangsregeling

Op grond van de inwerkingtredingsbepaling treedt het gehele besluit, artikel 30 uitgezonderd, in werking met ingang van 1 augustus 1992. Vanaf die dag is er dus een juridische basis voor de maatregelen die de scholen en de minister moeten treffen, die nodig zijn voor de examens van de leerlingen die vanaf die datum in het eerste jaar instromen. Het bevoegd gezag zal bijvoorbeeld tijdig het examenprogramma moeten vaststellen. Het eerste centrale examen in de zin van het besluit vindt

echter (met uitzondering van de scholen in de sector landbouw en natuurlijke omgeving) plaats vanaf 1 januari 1995 voor zover het de lange opleidingen betreft. Schoolexamens zijn ook voor die datum uiteraard mogelijk.

Op grond van artikel II, onderdelen H en I, van de SVM-wet blijven de oude voorschriften van kracht voor leerlingen uit hogere leerjaren die het examen oude stijl blijven doen. In artikel II, onderdeel M, van de SVM-wet is een voorziening getroffen voor het geval de eindtermen niet tijdig worden vastgesteld (de oude voorschriften blijven dan van toepassing).

Een en ander betekent dat alle bestaande commissies en dergelijke nog enkele jaren zullen blijven functioneren.

Bij de voorbereiding van werkzaamheden die voortvloeien uit het nieuwe examenbesluit, zullen de werkgroepen, commissies en dergelijke die daar thans bij betrokken zijn, worden ingeschakeld.

6. Financiële gevolgen

Met het onderhavige besluit worden alle examens bij de dagscholen voor m.b.o. op dezelfde wijze geregeld. Als gevolg van de deregulering op een aantal punten en de harmonisatie is het mogelijk om de tot nu toe beschikbare middelen zoveel efficiënter te gebruiken dat de gewijzigde examinering in beginsel binnen hetzelfde budget kan geschieden.

Zo worden de onkostenvergoedingen voor de diverse commissies geharmoniseerd, terwijl de commissies evenwichtiger over de verschillende sectoren worden verdeeld. Ook is het aantal interacties tussen scholen en de produktgroep Examendiensten van de Informatiseringsbank van het ministerie in Groningen verminderd en verdwijnt bijvoorbeeld de tweede correctie die thans nog bij het m.d.g.o. voorkomt. Extra kosten zoals die veroorzaakt door ten minste twee examenmomenten per jaar, kunnen hiermee worden opgevangen, terwijl ook meer ruimte ontstaat door het verminderen van het aantal centrale examens.

7. Adviezen

Het besluit is twee maal voor advies voorgelegd aan de Onderwijsraad en de andere organisaties. Wat betreft de adviezen die in eerste aanleg zijn verstrekt, merken de ondergetekenden het volgende op.

Uit de adviezen blijkt dat de meeste organisaties op hoofdlijnen instemmen met het onderhavige besluit. Ook de Onderwijsraad kan blijkens zijn advies van 10 oktober 1988 (nr. OR 2B/1313 S, Uitleg 9 november 1988, nr. 28, blz. 35) instemmen met het besluit mits met zijn opmerkingen rekening wordt gehouden. De Raad komt tot de conclusie dat 1 augustus 1989 als datum van inwerkingtreding niet haalbaar is.

Een groot aantal opmerkingen van de Onderwijsraad en de andere adviesorganisaties hangt samen met de relatie tussen het besluit en het wetsvoorstel SVM. De tekst van het besluit en de nota van toelichting is in verband hiermee op diverse plaatsen verduidelijkt en zo nodig aangevuld. Een aantal opmerkingen van de Raad heeft geleid tot wijzigingen in de tekst van het besluit en de nota van toelichting. Hieronder wordt daarom slechts ingegaan op een beperkt aantal opmerkingen uit het advies van de Onderwijsraad.

De Raad vreest dat het besluit extra werkbelasting voor bevoegd gezag, schoolleiding en -administratie en ook leerlingen met zich meebrengt.

Zoals ook in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel SVM is opgemerkt, zullen de bestuurlijke lasten van degenen die bij de uitvoering van de SVM-operatie (met inbegrip van het nieuwe examenbesluit) betrokken zijn, mede als gevolg van de terugtrekkende rol van de overheid, per saldo uiteraard iets toenemen. De scholen zullen over onderwijskundige en organisatorische zaken meer zelfstandige beslissingen moeten nemen. Het management van de scholen zal daartoe echter worden versterkt.

De Raad vreest voor rechtsongelijkheid voor de kandidaten omdat het bevoegd gezag bij de examinering meer regels moet opstellen.

Het is een onvermijdelijk gevolg van autonomievergroting dat zich een zekere ongelijkheid zal voordoen bij de regels zoals die voor de kandidaten zullen gelden. Deze ongelijkheid, die met name de meer procedurele aspecten betreft, is echter niet onaanvaardbaar groot. Met het oog op de rechtsbescherming van de leerlingen zijn overigens de bepalingen omtrent de maatregelen bij onregelmatigheden en beroepsmogelijkheden daarbij gehandhaafd.

De Raad meent dat met het onderhavige besluit wordt vooruitgelopen op een modulair onderwijssysteem.

Ondergetekenden menen dat dit niet het geval is. Hetgeen in het ontwerp-besluit wordt voorgesteld, is zowel mogelijk bij een gemoduleerd als een niet-gemoduleerd systeem. Wel maakt het de overgang naar een gemoduleerd systeem gemakkelijker omdat er in beginsel geen centrale examinering meer plaatsvindt.

Mede naar aanleiding van de adviezen hebben ondergetekenden het oorspronkelijke besluit in die zin gewijzigd dat het besluit thans een uitvoeringsbesluit van de WVO, zoals gewijzigd door de SVM-wet is. Deze beslissing heeft tot geleid tot een aantal wijzigingen in de tekst en de nota van toelichting. De voornaamste wijzigingen betreffen de vaststelling van de examenprogramma's door de scholen en de verschuiving van de invoeringsdatum.

Het aangepaste ontwerp is in juni 1989 wederom ter advisering voorgelegd aan de Onderwijsraad en toegezonden aan de andere organisaties. De Raad en de organisaties achten het onderhavige besluit in het algemeen een verbetering ten opzichte van het vorige ontwerp. Naar aanleiding van de adviezen is de tekst van het besluit en de nota van toelichting op enkele punten aangepast. Hieronder wordt nader ingegaan op een aantal opmerkingen uit het advies van de Onderwijsraad van 8 september 1989 (nr. OR 2B/1540S).

Hoewel de Raad het een verbetering acht dat de overheid niet meer zowel de eindtermen als de eindexamenprogramma's vaststelt, zou hij het nog meer hebben gewaardeerd wanneer het vaststellen van eindtermen op schoolniveau zou geschieden terwijl de minister hiervoor slechts richtlijnen zou geven en vervolgens alleen de eindexamenprogramma's zou vaststellen.

In dit verband kan gewezen worden op artikel 17a van de WVO op grond waarvan het bevoegd gezag de onderwijs- en vormingsdoelen van de school vaststelt en op grond waarvan het bevoegd gezag kan afwijken van de door de minister vastgestelde eindtermen.

De Onderwijsraad wijst er in zijn advies nogmaals op dat het ontwerp-besluit (onder meer door het hanteren van de term certificaateenheid) vooruitloopt op een modulair onderwijssysteem. Ondergetekenden erkennen dat dit ten dele het geval is, en wel op het niveau van de eindtermen en de indeling daarvan in certificaateenheden. Zoals de Raad

zelf constateert sluit de tekst van het besluit aan bij de formuleringen in de WVO. In die wet wordt de term certificaateenheid geïntroduceerd en wordt bepaald dat het examenprogramma dat door het bevoegd gezag wordt vastgesteld, examenonderdelen kent die moeten overeenkomen met de certificaateenheden. Het onderhavige besluit werkt dit verder uit. Geheel terecht constateert de Raad dat de gekozen terminologie en ook de definitie van «certificaateenheid» afkomstig is uit de beleidsnotitie modulering. Ondergetekenden hebben deze keuze bewust gedaan om daarmee een kader te scheppen waarbinnen de modulering zelf in beginsel mogelijk is. Immers, de indeling in certificaateenheden zelf is geen modulering. In de beleidsnotitie modulering in het voortgezet onderwijs is duidelijk gemaakt dat de eigenlijke modulering zich op het niveau van het schoolwerkplan en de lesstof afspeelt. Een indeling in certificaateenheden maakt deze modulering gemakkelijker. Een dergelijke indeling dwingt echter niet tot modulering (de examenonderdelen van het m.d.g.o. zijn bijvoorbeeld te beschouwen als certificaateenheden, maar modulering wordt er niet mee afgedwongen). Ook is het niet zo dat men alleen zou kunnen moduleren wanneer certificaateenheden zijn vastgesteld.

De Raad vraagt waarom een school niet tevens de stof mag examineren die in de vorm van een centraal examen wordt afgenomen.

De ratio van het voorschrift dat een examenonderdeel hetzij in de vorm van een schoolonderzoek, hetzij in de vorm van een centraal examen wordt afgenomen, is dat het naar de mening van ondergetekenden wenselijk is een dubbele toetsing (en derhalve een te grote examendruk voor de kandidaten) te voorkomen.

De Raad vraagt zich af waarom de kandidaat niet tevens na de eerste gelegenheid van het centraal examen mag herkansen.

De reden hiervoor is dat dit uit financieel en organisatorisch oogpunt zowel voor de school als voor de rijksoverheid te belastend zou zijn.

De Raad is van mening dat de termijn van drie maanden (betreffende het doorgeven van de aantallen kandidaten die aan de toetsen zullen deelnemen) moet worden bekort.

Een termijn van drie maanden is echter de tijd die de rijksoverheid minimaal nodig heeft voor de organisatie van het centraal examen.

Met betrekking tot de dereguleringsparagraaf uit de nota van toelichting vraagt de Raad zich af waarom de daar bedoelde wijzigingen niet nu reeds in het besluit zijn aangebracht.

Ondergetekenden wijzen erop dat het bij de bedoelde paragraaf gaat om een beschrijving van een van de uitgangspunten bij het nieuwe besluit. Bij de opstelling van het ontwerp-besluit zijn de bedoelde wijzigingen uiteraard aangebracht.

8. Deregulering

In deze paragraaf wordt de vragenlijst behandeld, die is opgenomen in de Aanwijzingen inzake de toetsing van ontwerpen van wet en van algemene maatregel van bestuur (Stcrt. 1985, nr. 18).

De doelstelling van het besluit is het harmoniseren en flexibiliseren van de bestaande examenregelingen in het middelbaar beroepsonderwijs.

Het besluit is een uitwerking van WVO, zoals gewijzigd door de SVM-wet.

Voor de verschillende onderwijssoorten zijn thans diverse examenbesluiten en regelingen van kracht, die veelal – soms onnodig – verschillend

zijn. Uit een oogpunt van rechtszekerheid en doorzichtigheid van wetgeving is het van belang dat onnodige verschillen worden vermeden. De verschillende examenregelingen worden met het onderhavige besluit samengevoegd tot één besluit.

Flexibilisering van de huidige besluiten is nodig om een aantal reeds in gang gezette onderwijskundige ontwikkelingen mogelijk te maken.

Een belangrijk uitgangspunt bij het onderhavige besluit is de terugtrekkende rol van de overheid. Waar mogelijk is de rol van de overheid beperkt en die van het bevoegd gezag versterkt.

Het besluit vertoont in zoverre samenhang met in voorbereiding zijnde regelingen dat voor het deeltijd-m.b.o. eveneens een nieuw beleidskader ontwikkeld wordt. Op dit moment is een wetsvoorstel dat tot grote wijzigingen zal leiden in het deeltijd middelbaar beroepsonderwijs (de Wet op het cursorisch beroepsonderwijs) bij de Eerste Kamer der Staten-Generaal in behandeling (kamerstuk 21 122). Na de totstandkoming van deze nieuwe wetgeving zal de regeling van de examens voor het deeltijd-m.b.o. in dat kader worden geregeld.

Voor de uitvoering en financiering worden geen nieuwe organen in het leven geroepen. Het aantal organen en instanties dat bij de examens in het m.b.o. betrokken is, wordt in aanzienlijke mate teruggebracht. In de eerste plaats valt hierbij te denken aan de landelijke examencommissies. Op grond van het ontwerp-besluit wordt voor elke sector nog slechts één landelijke examencommissie ingesteld. In het besluit is bovendien niet meer voorgescreven dat iedere school een examencommissie in het leven moet roepen. Ten slotte kunnen als gevolg van de harmonisatie allerlei voor de verschillende onderwijssoorten in de praktijk voorkomende werkgroepen, commissies e.d. verdwijnen.

Voor de uitvoering van de regeling worden evenmin nieuwe bestuursinstrumenten in het leven geroepen.

De bestuurlijke lasten voor degenen die bij de uitvoering van het besluit zijn betrokken, zullen naar verwachting niet toenemen. Door de harmonisatie en door de vereenvoudiging van de regelgeving zullen de beleids- en beheerslasten, zowel die van de overheid als die van de scholen, afnemen. Weliswaar treedt de overheid op een aantal punten terug, hetgeen tot een lichte toename van bestuurslasten voor de scholen zou kunnen leiden; daar staat tegenover dat de voorschriften op andere punten in procedurele zin zijn vereenvoudigd.

9. De positie van meisjes en vrouwen

De positie van meisjes en vrouwen wordt door de voorgestelde regeling niet anders beïnvloed dan de positie van jongens en mannen.

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 2

De leerling van een dagschool zal zich voor alle voor het behalen van het diploma vereiste examenonderdelen moeten inschrijven.

Degene die niet aan een school als leerling is ingeschreven, hoeft uiteraard alleen aan die examenonderdelen deel te nemen, waarvoor hij een certificaat wenst te behalen.

Het vierde lid biedt de mogelijkheid dat het bevoegd gezag van de school toestaat dat kandidaten deelnemen aan een examenonderdeel op een andere school. In dat geval zal een overeenkomst moeten worden

aangegaan tussen beide scholen in verband met onder meer de vaststelling van het cijfer, het verstrekken en ondertekenen van het certificaat, het treffen van maatregelen bij onregelmatigheden etc. De leerling blijft dus uitsluitend ingeschreven aan de school waar hij reeds was ingeschreven en hij wordt dus ook alleen aan die school bekostigd. Op grond van artikel 27, derde lid, is de leerling geen bijdrage verschuldigd voor deelname aan het examen aan een andere school.

Op de keuzevrijheid van de kandidaat kunnen in het examenreglement beperkingen worden aangebracht, zie de toelichting bij artikel 9.

Artikel 2, vijfde lid

Specifieke/specialistische eind- of deelkwalificaties kunnen soms niet door scholen voor middelbaar beroepsonderwijs worden uitgevoerd. De minister kan instellingen aanwijzen die door specifieke deskundigheid en/of outillage wel in de behoefte kunnen voorzien. Het betreft het verzorgen en afsluiten van kwalificaties waarvan bij ministeriële regeling eindtermen zijn vastgesteld.

Artikel 5

De regeling met betrekking tot de maatregelen bij onregelmatigheden stemt grotendeels overeen met het bepaalde in het Besluit van 7 juli 1987 tot harmonisatie van een aantal inrichtingsbesluiten, eindexamenbesluiten en staatsexamenbesluiten inzake de positie van leerlingen in het voortgezet onderwijs en het leerlingwezen (Stb. 1987, 346). Wel zijn de diverse maatregelen die genomen kunnen worden, thans in de regeling vermeld. Wanneer de maatregel inhoudt dat een hernieuwd examen moet worden afgelegd, vindt dit plaats bij de eerstvolgende gelegenheid, al dan niet zijnde de herkansing.

Artikel 7, eerste tot en met derde lid

Uit de verwijzing in het eerste lid van artikel 7 naar artikel 17, eerste lid, van de WVO, blijkt dat de in dat artikel opgenomen procedure ook van toepassing is op het bepaalde in artikel 7, eerste lid.

Hoewel het bevoegd gezag verantwoordelijk is voor de afsluiting van het onderwijs en dus voor het examen, blijft de overheid verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs. Door de minister zullen dan ook examenprogramma's worden vastgesteld voor zover het wenselijk is dat het examen wordt afgenomen in de vorm van een centraal examen.

Op grond van het tweede lid, onderdeel c, en het derde lid, onderdeel b, kan in het examenprogramma ook de wegingsfactor bij de bepaling van het cijfer voor een examenonderdeel van het schoolexamen of het centraal examen worden opgenomen. Het is mogelijk dat, wanneer een examenonderdeel meer toetsen omvat, een bepaalde toets zo zwaar moet wegen dat in het examenprogramma wordt bepaald dat daarvoor altijd een voldoende moet worden behaald. Dit kan ook worden bepaald door een andere minister wanneer het examenprogramma op grond van het vierde lid in overeenstemming met die andere minister wordt vastgesteld.

Het bepaalde in het eerste en tweede lid, onderdeel a, sluit overigens niet de mogelijkheid uit dat een kandidaat, mits het bevoegd gezag daarvoor toestemming verleent, ook nog in andere – al dan niet tot het m.b.o. behorende – examenonderdelen of examenvakken (dan voor het behalen van het diploma zijn vereist) examen doet en daarvoor dus ook een certificaat ontvangt. Het examenresultaat in deze examenonderdelen of examenvakken heeft echter geen invloed op het slagen of zakken van de kandidaat. Een school kan echter niet een groter aantal examenonderdelen voor het behalen van het diploma verplicht stellen.

Artikel 7, vierde lid

Bij de vaststelling van het examenprogramma kunnen een of meer andere ministers worden betrokken. Dit is het geval indien, zoals is uiteengezet in § 4.13 van het algemeen deel van de toelichting, de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs niet alleen berust bij de Minister van Onderwijs en Wetenschappen onderscheidenlijk de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, maar ook bij een andere minister.

Artikel 8

In het onderhavige besluit is niet bepaald dat het examen wordt afgenomen door een examencommissie. Het is niet nodig om voor te schrijven dat op iedere school een dergelijk orgaan in het leven wordt geroepen. De betekenis ervan is immers geen andere dan de centrale directie en alle examinatoren gezamenlijk. Wel zou een dergelijke commissie, zeker in grote scholen, een groot lichaam worden dat tot organisatorische problemen zou kunnen leiden (bijvoorbeeld bij het vaststellen van de uitslag in een vergadering van de commissie). De essentie van de examencommissie is in het besluit gehandhaafd: het examen wordt afgenomen door de centrale directie en de examinatoren.

Volgens het tweede lid van artikel 8 wijst de centrale directie een lid van het personeel aan tot secretaris van het examen. Het hoeft hierbij niet om een leraar te gaan.

Artikel 9, eerste en tweede lid

Het examenreglement omvat zowel alle procedurele en organisatorische regelingen die het bevoegd gezag moet treffen ter uitvoering van het schoolexamen en het centraal examen alsook meer inhoudelijke bepalingen. Bij het examenreglement gaat het om regels van algemene aard. Het gaat daarbij onder meer om het toezicht tijdens het examen, de instelling van een commissie van beroep en de gedragsregels van de kandidaat en de examinator. Het examenreglement moet ook het door het bevoegd gezag en het door de minister vastgestelde examenprogramma bevatten. Door het bepaalde in het vierde lid liggen ook deze dus ter inzage voor de leerlingen.

Het bevoegd gezag kan in het examenreglement beperkingen opleggen aan het aantal malen dat een kandidaat ten hoogste aan een examenonderdeel kan deelnemen wanneer die uiteindelijk is gezakt voor een examenonderdeel (en dus wellicht reeds herkansingen heeft gehad voor een of meer toetsen). Dit geldt ook voor de examenonderdelen die centraal worden afgenomen. In zo'n geval blijft herkansing mogelijk. Deze bepaling is opgenomen om te voorkomen dat het «gokelement» een te grote rol gaat spelen. Ook kan het bevoegd gezag andere voorwaarden voor deelname aan het examen stellen. Dit kunnen organisatorische voorwaarden zijn (zoals het vaststellen van een datum waarvoor een kandidaat zich moet aanmelden, wil hij kunnen deelnemen aan het examen) maar ook bijvoorbeeld de voorwaarde dat eerst de stage of een deel van het onderwijsprogramma moet zijn voltooid. Ook kan het bevoegd gezag in het examenreglement beperkingen opleggen aan de vrijheid van de kandidaat om examenonderdelen te kiezen.

Artikel 9, derde lid

Het programma van toetsing en afsluiting heeft zowel betrekking op het schoolexamen als op het centraal examen. Het programma van toetsing en afsluiting bevat met name die bepalingen die per jaar verschillend kunnen zijn. Het bevoegd gezag geeft hierin onder meer aan de wijze waarop de toetsen worden afgenomen. Het betreft dan mondeling, schriftelijk, praktisch of een combinatie daarvan.

Het programma van toetsing en afsluiting wordt jaarlijks voor 1 oktober vastgesteld.

Artikel 10

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen onderscheidenlijk de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij wijst voor iedere school jaarlijks een of meer gecommitteerden aan. Het bevoegd gezag doet daartoe een voordracht aan de inspectie, die de minister daarover adviseert (het gaat daarbij om een niet-bindende voordracht, de minister kan gemotiveerd ervan afwijken). Ook een andere minister kan een voordracht doen. In beginsel zal één gecommitteerde per school worden aangewezen. Afhankelijk van grootte, complexiteit en opleidingsaanbod van de school kunnen meerdere gecommitteerden worden aangewezen.

Op grond van het tweede lid is het ook mogelijk dat een aantal inhoudelijk gespecialiseerde gecommitteerden worden aangewezen die als een «vliegende brigade» de scholen bezoeken.

De gecommitteerde is belast met het toezicht op het examen, hij houdt controle op de naleving van de regelingen die betrekking hebben op het examen. Dit betekent dat hij zowel een inhoudelijke taak kan hebben (kwaliteitsbewaking) als een meer procedurele (bijvoorbeeld het correct hanteren van het examenreglement). De gecommitteerde kan overigens alleen rapporteren, hij is niet bevoegd om maatregelen te nemen.

Het toezicht van de gecommitteerde heeft betrekking op zowel het schoolexamen als het centraal examen.

In de instructie voor de gecommitteerden zal onder meer worden opgenomen dat de gecommitteerde een verslag van het examen waarop hij het toezicht heeft gehad, aan de inspectie zendt.

Artikel 11

Het tweede lid is met name opgenomen in verband met de huidige situatie bij de opleidingen die mede onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Verkeer en Waterstaat vallen. Alleen bij de toepassing van het eerste lid bepaalt het bevoegd gezag de vergoeding van de deskundige. Indien toepassing is gegeven aan het tweede lid, wordt een en ander bepaald en betaald door de minister die mede-verantwoordelijk is.

Overigens kan het bevoegd gezag naast de («verplichte») deskundigen op grond van het tweede lid, zelf nog deskundigen op grond van het eerste lid aanwijzen. De gekozen formulering «niet aan de school verbonden» geeft aan dat tussen de school en de deskundige geen economische betrokkenheid mag bestaan, zoals bijvoorbeeld die van werknemers. Een dergelijke betrokkenheid bestaat er bijvoorbeeld niet tussen school en stage-verzorgende instelling.

Artikel 13

Deze bepaling betreft omstandigheden van meer algemene aard die niet hun oorzaak vinden bij de leerling, dat wil zeggen problemen die zich voor alle kandidaten bij een of meer examenonderdelen voordoen.

Artikel 14

Op grond van het eerste lid vindt het centraal examen ten minste twee maal per jaar plaats. Dit betekent dat ten minste twee maal gelegenheid wordt geboden aan alle examenonderdelen van het centraal examen deel te nemen. Het ligt in de bedoeling om voorlopig uit te gaan van twee gelegenheden gespreid over het schooljaar. Na de tweede gelegenheid bestaat een herkansingsmogelijkheid. Wanneer er meer dan twee gelegenheden zijn, vervalt de herkansingsmogelijkheid.

Op grond van het tweede lid kan de landelijke examencommissie aan het bevoegd gezag toestaan zelf het tijdstip van het centraal examen vast te stellen. Hierbij kan worden gedacht aan de situatie waarin een vak op zeer weinig scholen voor een zeer beperkt aantal kandidaten wordt aangeboden.

Artikel 15

Een kortere termijn geldt voor de gevallen, genoemd in artikel 19 (hernieuwd examen wegens onregelmatigheid of verhindering bij het centraal examen) en 23, eerste lid (herkansing).

Artikel 17

Het is mogelijk dat de beoordeling niet door de examinerator geschiedt, maar dat bijvoorbeeld sprake is van automatische verwerking van meerkeuzevragen.

Artikel 18

Artikel 18 heeft betrekking op situaties waarin het naar het oordeel van de centrale directie redelijk is dat een individuele kandidaat opnieuw of alsnog (bijvoorbeeld na een black-out) een toets aflegt.

Artikel 18, eerste lid, heeft betrekking op het niet afleggen van toetsen door bijvoorbeeld ziekte van de kandidaat. Over verhindering van een kandidaat bij een of meer toetsen van de eerste gelegenheid is niets geregeld. Als die situatie zich voordoet, kan hij immers deelnemen aan de tweede gelegenheid.

Ook in artikel 18, tweede lid, is alleen sprake van bijzondere gevallen bij de tweede gelegenheid. Wanneer zich een bijzondere situatie voordoet bij de eerste gelegenheid, heeft de kandidaat immers altijd nog de mogelijkheid aan de tweede gelegenheid deel te nemen.

Artikel 19

De mededeling aan de minister is noodzakelijk om hem op de hoogte te stellen van de aantallen kandidaten die aan de toetsen zullen deelnemen. De mededeling aan de inspectie hangt samen met de kwaliteitsbewaking.

Artikel 20, eerste tot en met vierde lid

In het examenprogramma kunnen wegingsfactoren zijn opgenomen voor de berekening van het cijfer van een examenonderdeel indien dit uit verschillende toetsen bestaat.

Artikel 20, vijfde lid

In het examenprogramma kan de stage worden opgenomen óf als een onderdeel van een examenonderdeel óf als een zelfstandig examenon-

derdeel. Wanneer de stage deel uitmaakt van een examenonderdeel, telt de stage-beoordeling niet mee bij het vaststellen van het eindcijfer voor dat examenonderdeel (de stage kan dan ook niet ter compensatie dienen). Het eindcijfer kan pas worden vastgesteld als het resultaat van de stage voldoende is.

Ook wanneer de stage een zelfstandig examenonderdeel is, wordt voor de stage geen eindcijfer bepaald, maar is de kwalificatie «voldoende» of «onvoldoende».

Artikel 23, eerste lid

Op grond van artikel 23, eerste lid, is herkansing uitsluitend mogelijk voor één examenonderdeel voor zover de kandidaat daardoor alsnog het diploma kan behalen. Van de herkansingsmogelijkheid wordt ook gebruik gemaakt in de gevallen, bedoeld in de artikelen 5, tweede lid, laatste volzin (onregelmatigheden) en 18, eerste en tweede lid, (verhindering bij het centraal examen).

Artikel 23, tweede lid

De herkansing geschiedt op een door de landelijke examencommissie te bepalen plaats. Hiervoor zijn twee mogelijkheden, namelijk herkansing op de school of herkansing op een of meer andere plaatsen. De landelijke examencommissie kan in verband met het geringe aantal kandidaten en de vereiste geheimhouding van de opgaven bepalen dat het examen centraal wordt gecorrigeerd wanneer de herkansing niet op school plaatsvindt.

Artikel 23, derde lid

De verlenging van de stage met ten hoogste drie maanden is zowel mogelijk bij de stage die deel uitmaakt van een examenonderdeel als bij de stage die als een zelfstandig examenonderdeel wordt aangemerkt. Zie ook de toelichting bij artikel 20, vijfde lid.

Artikel 24

Zowel het certificaat als het diploma hebben een onbeperkte geldigheidsduur. Wel zou een certificaat of een diploma in voorkomende gevallen in de praktijk zijn geldigheid kunnen verliezen voor de beroepsuitoefening, met name wanneer het beroep een aantal jaren niet is uitgeoefend. Dit is echter uitsluitend een zaak van het desbetreffende beroepenveld.

De cijferlijst die na afloop van het examen wordt uitgereikt, wordt zowel uitgereikt aan degene die aan het gehele examen heeft deelgenomen als aan degene die aan een of meer examenonderdelen heeft deelgenomen.

Van diploma's en certificaten worden geen duplicaten uitgereikt. Het bevoegd gezag kan uiteraard wel een verklaring afgeven.

Artikel 25

In de huidige besluiten zijn de bepalingen die vergelijkbare opdrachten bevatten nogal divers en bovendien verspreid over diverse plaatsen opgenomen. In het onderhavige besluit zijn deze alle in één artikel samengevoegd. Hoewel het bij de opnemng van het eerste lid om een groot aantal gegevens lijkt te gaan, is het per saldo toch geringer dan thans het geval is.

Artikel 26

Deze bepaling heeft zowel betrekking op het werk dat in het kader van het schoolexamen als op het werk dat in het kader van het centraal examen is vervaardigd. Deze bepaling is met name opgenomen in verband met eventuele geschillen terzake. Wanneer na afloop van de termijn van zes maanden een geschil aanhangig is, mag het vervaardigde werk uiteraard niet worden vernietigd.

Artikel 27

Het bevoegd gezag beslist over de toelating van extraneï tot het examen.

Voor wat betreft de toelating is er van afgezien om specifieke voorschriften te geven ter zake van het niveau van de extraneus die wenst deel te nemen aan een schoolexamen. In plaats daarvan wordt het oordeel over de toelaatbaarheid in dat opzicht overgelaten aan de school die de gelegenheid biedt tot het examen. Het vertrouwen is daarbij gerechtvaardigd, dat het bevoegd gezag slechts diegenen tot zijn examen(s) toelaat, van wie qua vooropleiding en/of ervaring redelijkerwijs kan worden aangenomen dat deelname zinvol is, in die zin dat er een reële kans van slagen bestaat.

Voor wat betreft het toelatingsbedrag is als uitgangspunt genomen, dat voor het bepalen van de hoogte van een kostendekkend bedrag redelijkerwijze kan worden aangesloten bij de bedragen die gelden voor staatsexamens. Voor de eigen leerlingen van de school worden de kosten voor examens nooit afzonderlijk berekend. Deze kosten horen voor ingeschreven leerlingen bij de schoolkosten. Voor leerlingen die aan een school zijn ingeschreven en die om een of andere reden het eindexamen of een deexamen aldaar niet afleggen (bijvoorbeeld leerlingen die aan een school zijn ingeschreven en die op grond van artikel 2, vierde lid, in een of meer examenonderdelen aan een andere school examen afleggen), zou het betalen van een toelatingsbedrag betekenen, dat voor en door hen dubbele vergoeding van deze kosten plaatsvindt, namelijk een keer uit 's Rijks kas, bij de school waar zij zijn ingeschreven, en een keer door de kandidaten, bij de school waar zij examen afleggen. Om dit te voorkomen zijn leerlingen die elders zijn ingeschreven zonder examen af te leggen, geen toelatingsbedrag verschuldigd aan het bevoegd gezag dat hen in de gelegenheid stelt deel te nemen aan een of meer examenonderdelen van het eindexamen.

Het bevoegd gezag draagt zorg voor de inning van toelatingsbedragen. Het behoudt deze bedragen zelf. Voor een nadere toelichting zij verwezen naar de toelichting bij de nota van wijziging bij het wetsvoorstel contractactiviteiten (kamerstukken II 1988/89, 20 483, nr. 8) waarbij voor het hele voortgezet onderwijs de mogelijkheid is geopend dat extraneï examen aan de school kunnen afleggen.

Artikel 29

Bij het eerste lid kan bijvoorbeeld worden gedacht aan woordblindheid en dergelijke. Met een aangepaste wijze van examineren wordt bedoeld een andere wijze in examen-technische zin en dus niet in inhoudelijke zin.

Bij het tweede lid betreft het leerlingen ten aanzien waarvan in verband met de taalbarrière kan worden afgeweken van de geldende voorschriften. Het is van belang dat de centrale directie en het bevoegd gezag vóórdat het examen wordt afgelegd, mededeling doen aan de inspectie.

Anders dan in het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-l.b.o.

(Stb. 1989, 327) is niet gekozen voor een verlenging van de tijdsduur voor het afnemen van een toets met een percentage van 25%, omdat de duur van de toetsen in het m.b.o. korter kan zijn dan die in het v.w.o., h.a.v.o., m.a.v.o. of l.b.o.

PARAGRAAF VII

Alle voorschriften die betrekking hebben op dagscholen voor m.b.o. worden ingetrokken op grond van artikel II, onderdeel K, van de SVM-wet. Een nadere voorziening in het onderhavige besluit is daardoor overbodig.

Artikel 31

Deze bepaling strekt ertoe een soepele overgang van de oude situatie naar de nieuwe situatie te bewerkstelligen. Zo kunnen er problemen ontstaan doordat scholen voor het eerst geconfronteerd worden met een schoolexamen. Artikel 31 kan toegepast worden om dit schoolexamen geleidelijk in te voeren.

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
J. M. M. Ritzen

De Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
P. Bukman